Rauf Paşa’nın Şeker Fabrikası Kurma Teşebbüsü (1 Haziran 1892)

BOA. İ. MMS, 131-5613, Şûrâ-yı Devlet, Tanzîmât Dâiresi, Aded: 403

Ticâret ve Nâfia Nezâreti'nin Şûrâ-yı Devlet'e havâle buyurulan tezkiresi ve melfûf istid‘ânâme Tanzîmât Dâiresi'nde kırâet olundu.

Tezkire-i mezkûre meâlinde; Hâssa Ordu-yı Hümâyûnu Müşîri devletlü Rauf Paşa hazretlerinin Edirne Vilâyeti dâhilinde Cisr-i Ergene Kazâsı'nda vâki‘ Salarlı nâm çiftliğinde bazı şerâit ve on sene müddet ile bir şeker fabrikası te’sîs ve küşâdı için bâ-irâde-i seniyye mukaddemâ irâe olunan müsâadâtın bazı mertebe tevsî‘i iltimâsına dâir müşârun-ileyh tarafından ahîren Nezâret'e verilen istid‘ânâmede sâlifü'z-zikr on sene müddetin yirmi seneye temdîdi ve bu müddet esnâsında pancar mezrû‘âtının hasâr-dîde olduğu devletçe bi't-tahkīk anlaşıldığı takdirde memâlik-i mütecâvireden celbine mecbûriyet hâsıl olacak ham mevâdd-ı esâsiyyenin resm-i gümrükden muâfiyeti ve işbu yirmi sene zarfında fabrika ma‘mûlâtından Anadolu'ya ihrâc olunacak şekerin sevâhil gümrüklerinden bilâ-resm imrârı husûslarına müsâade olunması dermiyân kılındığından ve sanâyi ve ticâret-i dâhiliyyenin tezâyüd ve terakkiyâtı için ibrâz-ı teshîlât kılınmakda bulunduğundan bahisle icrâ-yı îcâbı ifade olunmuşdur.

Mukaddema bu husûsa dair tanzîm ve takdîm kılınan mazbatada şeker i‘mâli için mezkûr çiftlikde zer‘ edilecek pancar on sene müddetle öşürden muâf tutulmak ve fabrikanın birinci def‘a te’sîsi için celb olunacak âlât ve edevât ile pancar tohumu ale'l-usûl defteri Bâb-ı Âlîce tasdîk olundukdan sonra bilâ-resm gümrükden imrâr kılınmak ve fabrikanın işledilmesi için on sene müddet zarfında beher sene celb edilecek yüz tonilato maden kömürü dahi resm-i gümrükden istisnâ edilmek ve ma‘mûlâtından resm-i gümrük alınmamak ve zikr olunan fabrika yalnız emlâk vergisiyle mükellef olmak şartlarıyla müşârun-ileyhe ruhsat i‘tâsı arz u beyân olunup bi'l-istîzân ol merkezde irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-sudûr buyurulmasıyla mantûk-ı münîfi infâz kılınmış ve esâs-ı mâdde mevâdd-ı nâfiadan ve memleketçe husûlü arzu olunur husûsâtdan olarak sermayenin tedârüki ile bu teşebbüsün mevki‘-i fi‘le îsâli tevsî‘-i müsâadâta mütevakkıf bulunduğu Ticâret ve Nâfia Nezâreti'nin taht-ı tasdîkinde bulunmuş olmağla istid‘â-yı vâkı‘ın tervîci münâsib olup ancak fabrika ma‘mûlâtının resm-i gümrükden muâfiyeti şerâit-i sâbıkada dâhil olarak deniz aşırı imrâr olunacak şekerlerin dahi gümrük resminden muâfiyeti bu cümleden olduğu cihetle şimdi buna müte‘allik bir kayd ilavesine hâcet olmadığından şerâit-i muharrere ile ruhsat müddeti olan on senenin yirmi seneye iblâğı ve fabrikanın istihlâkine kâfî mikdarda pancar zer‘ olunup da âfât-ı semâviyye ve arziyyeden dolayı hasâr-dîde olduğu hükümetçe bi't-tahkīkk tebeyyün eylediği halde fabrika için memâlik-i mütecâvireden celb olunacak hâm mevâdd-ı asliyyenin bilâ-resm idhâli bi'l-istîzân karîn-i müsâade-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî buyurulduğu halde paşa-yı müşârun-ileyhe o yolda bir kıt‘a ilmühaber verilmesinin Ticâret ve Nâfia Nezâreti'ni havâlesiyle Rüsûmât Emâneti'ne ma‘lûmât i‘tâsı ve Edirne Vilâyeti'ne ma‘lûmât verilmesinin Dâhiliye Nezâreti'ne havâlesi tezekkür kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 24 Şevvâl sene [1]309 ve fî 9 Mayıs sene [1]308.

[Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât Dâiresi üyelerinin mühürleri]

Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât Dâiresi'nin miyâne-i bendegânemizde kırâet olunan işbu mazbatasında beyân olunduğu üzere Hâssa Müşîri Rauf Paşa'nın Edirne Vilâyeti dâhilinde Salarlı nâm çiftliğinde te’sîs ve inşâsına me’zûn olduğu şeker fabrikasının ruhsat müddeti olan on senenin yirmi seneye iblâğı ve fabrikanın istihlâkine kâfî pancar zer‘ olunup da âfât-ı semâviyye ve arziyyeden dolayı hasâr-dîde olduğu hükümetçe bi't-tahkīk tebeyyün eylediği halde fabrika için memâlik-i mütecâvireden celb olunacak hâm mevâdd-ı asliyyenin bilâ-resm idhâli zımnında paşa-yı müşârun-ileyhe Ticâret ve Nâfia Nezareti'nden bir kıt‘a ilmühaber i‘tâsı münâsib görünmüş olmağla ol bâbda ve kātıbe-i ahvâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emr efendimindir.

Fî 6 Zi'l-ka‘de sene [1]309 – Fî 20 Mayıs sene [1]308.

[Meclis-i Vükela üyelerinin mühürleri]

Belge temini: Hüner Şencan, Okuyan: Yılmaz Karaca, 3.1.2020